

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1925 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:t proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 13 februari 1925 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 63, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g **om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen.**

Härigenom förordnas, att 18 kap. 15 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Överlastar sig någon av starka drycker så, att av hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, det han drucken är, och träffas han i sådant tillstånd å ställe, varom i 11 kap. 15 § förmäles, straffes, för fylleri, med böter, högst etthundra riksdaler. Äro omständigheterna försvårande, vare straffet böter, ej under tjugufem riksdaler.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1925.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen i anledning av förevarande proposition väckta motioner, nämligen motionen nr 203 i första kammaren av herr *Luterkort* och motionen nr 204 i samma kammare av herr *Alfred Petré*n.

Uti berörda motioner har yrkats:

i herr *Luterkorts* motion:

- 1:o) att förevarande proposition nr 63 måtte av riksdagen avslås;
- 2:o) att riksdagen måtte i anledning av propositionen besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa förnyad utredning och revision av gällande bestämmelser emot fylleri och dryckenskap samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning; samt

i herr *Alfred Petréns motion*:

att riksdagen, vid bifall till förevarande proposition, måtte för sin del antaga en lagbestämmelse av innehåll, att, därest en person jämlikt 1 § i lagen om behandling av alkoholister blivit intagen å allmän anstalt för vård av alkoholister, böter för fylleri, som ditills icke vare sig erlagts eller avtjänats, skulle vara förfallna.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget, tillåter sig utskottet att, i den mån redogörelse därför ej nedan lämnas, hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag. I fråga om vad motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån det ej nedan återgives, hänvisa till motionerna.

Gällande bestämmelser emot fylleri och dryckenskap.

Gällande lagstiftning emot fylleri och dryckenskap avse dels straffrättsliga åtgärder, dels skyddsåtgärder. I 18 kap. 15 § strafflagen stadgas straff för fylleri för den, som överlastar sig av starka drycker så, att av hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, det han drucken är, och som i sådant tillstånd träffas å allmän plats eller vissa andra liknande ställen. Enligt den lydelse, ifrågavarande paragraf erhöll genom lag den 8 juli 1904, utgör straffet böter högst femtio riksdaler. Innan denna lag tillkom, var straffmaximum tjugu riksdaler. Vidare torde böra nämnas kungl. förordningen emot fylleri och dryckenskap den 16 november 1841, vars huvudsakliga bestämmelser genom allmänna strafflagen och andra lagstadganden blivit upphävdade, men som fortfarande äger tillämpning i fråga om beivrandet av fylleriförseelser och polisens befogenhet att under vissa omständigheter anhålla druckna personer. Kungl. förordningen om motorfordon den 15 juni 1923 innehåller i 15 och 41 §§ stadganden om åtgärder mot förare, som varit berusad. I lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister och kungl. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker m. fl. författningar finnas bestämmelser om skyddsåtgärder mot dryckenskapslasten. Slutligen torde även böra erinras om 1924 års provisoriska lagstiftning rörande olovlig införsel och olovlig befattning i övrigt med spritdrycker och vin samt angående förverkande i visst fall av sådana drycker.

1920 års riksdag.

I anledning av väckta motioner och under åberopande av vad i sammansatta bevillnings- och första lagutskottets utlåtande nr 1 anförts, anhöll 1920 års riksdag i skrivelse nr 204, att Kungl. Maj:t ville skyndsammast möjligt låta verkställa utredning om revision av gällande lagbestämmelser emot fylleri och dryckenskap samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

I nämnda utlåtande framhöll utskottet i första hand behovet av en effektiv lagstiftning till bekämpande av olaga tillverkning och försäljning av rusdrycker. Vidare anförde utskottet, att den gällande straffsatsen för fylleriförseelser med nuvarande låga penningvärde knappast kunde anses vara ägnad att i någon högre grad verka återhållande på vederbörande eller att hos honom tillräckligt kraftigt inskräpa samhällets krav på anständigt uppförande på offent-

liga platser. Utskottet ansåg därför önskvärt, att jämväl en revision av gällande lagbestämmelser mot fylleri och dryckenskap komme till stånd. Vid en dylik revision, som syntes utskottet böra företagas utan samband med den pågående omarbetningen av strafflagen, borde emellertid, enligt utskottets förmenande, ej blott erforderlig höjning av bötesatsen äga rum, utan jämväl undersökas, huruvida och i vad mån bestämmelserna i kungl. förordningen den 16 november 1841 emot fylleri och dryckenskap kunde tarva en omarbetning. Även borde härvid tagas under överbägande det önskemål, som av riksdagen uttalats i skrivelse nr 123 den 16 april 1918, eller att lagen angående behandling av alkoholister måtte utsträckas att omfatta jämväl den, som vore hemfallen åt dryckenskap och upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri.

Över 1920 års riksdagsskrivelse hava utlåtanden inhämtats från fängvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, kontrollstyrelsen, överståthållarämbetet och länsstyrelserna. Av de hörda myndigheterna har allmänt en höjning av böteskalan på grund av penningvärdets fall ansetts påkallad. I några, i propositionen återgivna uttalanden har även föreslagits en höjning av straffet vid iteration samt i vissa fall urbot a straff. Sålunda har socialstyrelsen uttalat sig för straffhöjning vid återupprepning av fylleri och vid fylleri, som kunde medföra fara för annans säkerhet. Kontrollstyrelsen har ifrågasatt, huruvida icke straffet för fylleriförseelse av förare av transportmedel borde, där förmildande omständigheter icke förelegat, i regel sättas till fängelse. Några av de hörda myndigheterna hava såsom ett önskemål framhållit, att bestämmelserna om fylleri utbrötes ur allmänna strafflagen och att en speciell lag i ämnet utfärdades. Också har uttalats, att en kraftigare skyddslagstiftning och en mera individualiserad behandling vore av behovet påkallade.

Inom justitiedepartementet utarbetades därefter ett förslag till ändring av 18 kap. 15 § strafflagen av innehåll, att normalstraffet för fylleri skulle höjas från femtio till etthundra kronor. Vid iteration skulle straffet vara böter ej under tjugufem kronor; straffmaximum skulle med andra ord i dylikt fall bliva femhundra kronor. Om någon vore överlastad av starka drycker under utövning av yrke eller tjänst, varav annans säkerhet till liv eller hälsa berodde, skulle straffet vara böter från och med femtio till och med ettusen kronor.

Sedan lagrådet avgivit utlåtande över förslaget, har detsamma, med ledning av vad lagrådet i sitt yttrande framhållit, blivit omarbetat och erhållit den lydelse, som ovan anförts. Straffmaximum för den enkla fylleriförseelsen har höjts från högst femtio till högst etthundra kronor. Äro omständigheterna försvårande, skall straffet vara böter från tjugufem till femhundra kronor. Bestämmelsen om höjt straff för den, som under utövning av visst slags yrke eller tjänst är överlastad, har uteslutits. I överensstämmelse med vad lagrådet förordat har Kungl. Maj:ts stället i proposition nr 114, som behandlas i utskottets efterföljande utlåtande, nr 34, föreslagit införande i motorfordonsförordningen av stadgande om bötesstraff för den, som i berusat tillstånd för automobil.

Herr Luterkort har i sin motion yrkat, att Kungl. Maj:ts här ifrågavarande proposition måtte av riksdagen avslås. Därvid har motionären bland annat framhållit, att genom den föreslagna strängare straffskalan vid fylleri skulle

Behovet av åtgärder.

Herr Luterkort's motion.

åstadkommas en utvidgad kriminalisering av den enkla fylleriförseelsen. Fylleri skulle, enligt motionärens mening, härigenom erhålla en ur straffrättslig synpunkt helt annan karaktär än nu, då detsamma betraktas och behandlas såsom en vanlig ordningsförseelse. Riksdagen hade i sin skrivelse år 1920 lagt huvudvikten vid frågan i vad mån andra åtgärder än straffrättsliga kunde ifrågakomma. Utredningen borde till första utgångspunkt hava haft bestämmelserna i 1841 års förordning. Stadgandena om fylleri borde utbrytas ur allmänna strafflagen och sammanföras med stadganden om mera individualiserad behandling av särskilt sådana personer, som gjort sig skyldiga till upprepade förseelser.

Utskottet.

Såsom av det anförda framgår, ifrågasatte sammansatta bevillnings- och första lagutskottet vid 1920 års riksdag bland annat lagbestämmelser till bekämpande av olaga tillverkning och försäljning av rusedrycker och en utsträckning av lagen angående behandling av alkoholister att omfatta jämväl den, som vore hemfallen åt dryckenskap och upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri. Genom den år 1922 vidtagna ändringen i sistnämnda lag och 1924 års provisoriska lagstiftning rörande olovlig införsel och olovlig befattning i övrigt med spritdrycker och vin samt angående förverkande i visst fall av sådana drycker torde sammansatta utskottets nämnda önskemål hava tillgodosetts.

I berörda utlåtande uttalade sig sammansatta utskottet jämväl för en höjning av den gällande straffsatsen för fylleriförseelser. Kungl. Maj:t har nu föreslagit dels en ökning av straffmaximum för enkel fylleriförseelse från nuvarande femtio till ett hundra kronor, dels en särskild strafflatitud för det fall, att förseelsen begåtts under försvärande omständigheter.

Höjningen av straffmaximum för enkelt fylleri torde, på sätt i sammansatta bevillnings- och första lagutskottets ovan omförmälda utlåtande framhölls, vara väl motiverad genom nuvarande låga penningvärde. Även om det omedelbara inflytandet av den föreslagna förhöjningen måhända icke blivit avsevärt, synes höjningen likväl kunna vara av betydelse såsom kraftigare inskärpande samhällets krav på anständigt uppförande å offentliga platser och genom den indirekt påverkan å det allmänna uppfattningssättet, som därav kan väntas följa. Vad angår den förhöjning av straffsatsen vid fylleri, begånget under försvärande omständigheter, mot vilken motionären riktat sig, synes densamma utskottet påkallad särskilt med hänsyn till sådana fall, då genom förseelsen andras liv eller hälsa sättas i fara.

Utskottet får följaktligen tillstyrka lagförslaget.

Att, såsom herr Luterkort yrkat, hos Kungl. Maj:t hemställa om förnyad utredning om revision av gällande bestämmelser emot fylleri och dryckenskap har utskottet icke funnit lämpligt. Tillräcklig erfarenhet saknas ännu rörande verkningarna av de redan vidtagna åtgärderna — 1922 års ändring av alkoholistlagen och 1924 års lagstiftning. Då vidare genom bifall till det nu föreliggande lagförslaget och det i utskottets efterföljande utlåtande behandlade förslaget till ändring av motorfordonsförordningen ytterligare åtgärder till dryckenskapens bekämpande skulle vidtagas, synes det utskottet riktigtast, att man tills vidare ställer sig avvaktande.

I socialstyrelsens i propositionen återgivna yttrande har bland annat uttalats, *Herr Alfred Petrén's motion.* att vid revision av lagbestämmelserna mot fylleri och dryckenskap borde övervägas, huruvida straff för fylleri borde ådömas eller, om det redan vore ådömt, borde verkställas i avseende å sådana personer, rörande vilka vid samma tid meddelats förordnande om intagning å alkoholistanstalt.

Herr Alfred Petrén har i sin motion åberopat detta socialstyrelsens uttalande och hemställt om införande av en bestämmelse att, därest en person jämlikt 1 § i lagen om behandling av alkoholister blivit intagen å allmän anstalt för vård av alkoholister, dittills icke erlagda eller icke avtjänade fylleriböter skulle vara förfallna. Till stöd därför har motionären framhållit, bland annat, att det icke vore lämpligt att interneringen efterföljdes av ett, om än aldrig så kort fängelsestraff. Straffet kunde tänkas bliva till skada genom att väcka bitterhet och såmedelst äventyra resultatet av den moraliska påverkan under anstaltvistelsen.

Beträffande förevarande motion vill utskottet till en början ifrågasätta, huruvida det i motionen framställda yrkandet har sådant samband med den framlagda propositionen, att det i förevarande sammanhang må komma under bedömning. Men även bortsett härifrån kan utskottet icke undgå att ställa sig betänksamt emot att riksdagen nu skulle taga ståndpunkt till de invecklade spörsmål, som i motionen berörts. Oavsett de rent processuella svårigheterna, har den i alkoholistlagen föreskrivna behandlingen en helt annan karaktär än straffet och synes därför icke i och för sig vara ägnad att ur allmän preventiv synpunkt ersätta det straff, som vederbörande må hava förskyllt för en fylleriförseelse. Riktat man åter sin uppmärksamhet uteslutande på straffets inverkan på den särskilda individen, kan visserligen medgivas, att stundom utkrävandet av straffet efter behandlingens slut skulle kunna komma att i viss mån äventyra behandlingsresultatet, men det kan ifrågasättas, huruvida icke för sådana fall en tillämpning av nådeinstitutet vore lämpligare än en allmän föreskrift, att straffet skall bortfalla. Härtill kommer, att i de talrika fall, då en fylleriförseelse är förknippad med andra överträdelse, i förevarande avseende synnerligen svårlösta frågor skulle uppkomma. Att helt allmänt låta straffets bortfallande avse endast själva fylleristrafvet, skulle från de utgångspunkter, som ligga till grund för motionen, knappast vara tillfredsställande. Å andra sidan läser man ej kunna ifrågasätta att straffets bortfallande utan begränsning skulle avse även straffet för andra brott och förseelser, som förövats i samband med fylleriförseelsen. Huru dessa svårigheter skulle lösas har icke i motionen antytts.

Utskottet.

På grund av vad sålunda anförts kan utskottet icke förorda bifall till ifrågasvarande motion.

Utskottet får följaktligen hemställa,

- 1) att ifrågasvarande proposition måtte av riksdagen bifallas, samt

2) att de i anledning av denna proposition väckta motionerna, i den mån de icke kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under 1) här ovan, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 maj 1925.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman*, *Hederstierna*, *Edw. Larson**, *Sandegård**, *P. E. A. Jonsson*, *Berglund** och *J. O. Karlsson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Jansson* i Edsbäcken, *Johansson* i Brånalt, *Johanson* i Huskvarna, *Carlson* i Mölndal, fru *Ostlund* samt herrar *Christenson* i Södertälje* och *Olsson* i Mellerud.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Johansson* i Brånalt, som ansett, att utskottet bort hemställa,

1) att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen avslås; samt

2) att de i anledning av propositionen väckta motionerna, i den mån de icke kunna anses besvarade genom den ovan under 1) gjorda hemställan, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.